

Załącznik
do Uchwały nr.....
Rady Powiatu Tarnogórskiego
z dnia.....

PROGRAM OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO POWIATU TARNOGÓRSKIEGO

na lata 2013 - 2015

Tarnowskie Góry, 2012 rok

Spis treści	str.2
Wprowadzenie	str.3
 Rozdział I. Krótka charakterystyka psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej i stacjonarnej w Województwie Śląskim	str.8
1. Psychiatryczna opieka ambulatoryjna.....	str.8
2. Psychiatryczna opieka stacjonarna.....	str.9
 Rozdział II. Podmioty działające w dziedzinie ochrony zdrowia psychicznego na terenie Powiatu Tarnogórskiego.....	str.10
1. Charakterystyka Powiatu Tarnogórskiego.....	str.10
2. Aktualny stan osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo na terenie Powiatu Tarnogórskiego.....	str.11
3. Infrastruktura ochrony zdrowia psychicznego w Powiecie Tarnogórskim.....	str.13
4. System wsparcia i rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi w Powiecie Tarnogórskim.....	str.16
5. Analiza stanu istniejącego – słabe i mocne strony Powiatu Tarnogórskiego w obszarze Zdrowia Psychicznego	str.26
 Rozdział III. Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Powiatu Tarnogórskiego na lata 2013 – 2015	str.27
1. Cele, zadania i harmonogram Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Powiatu Tarnogórskiego na lata 2013 - 2015.....	str.27
 Podsumowanie.....	str.36

- **Załącznik nr 1** Priorytety Promocji Zdrowia Psychicznego Powiatu Tarnogórskiego na lata 2013 - 2015
- **Załącznik nr 2** Program Promocji Zdrowia Psychicznego Powiatu Tarnogórskiego na lata 2013 – 2015
- **Załącznik nr 3** Nakłady na realizację Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Powiatu Tarnogórskiego na lata 2013 - 2015.

WPROWADZENIE

Samorządy województw, powiatów i gmin znalazły się w gronie podmiotów realizujących Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego. Nowe obowiązki jednostek samorządu terytorialnego określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 24, poz.128).

Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego określa strategię działań mających na celu ograniczenie występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego, poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich oraz zapewnienie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej realizowanych w latach 2011- 2015.

Główne cele programu

1. Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.
2. Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.
3. Rozwój badań naukowych i systemu informacji z zakresu zdrowia psychicznego.

Zakres realizacji celów głównych i szczegółowych to poważne wyzwanie dla wszelkich jednostek.

Różnorodność problemów dotyczących osób z zaburzeniami psychicznymi oraz wprowadzone regulacje prawne spowodowały konieczność dokładnego rozeznania i opracowania niniejszego Programu, który w sposób usystematyzowany obrazuje dotychczasowe działania realizowane przez Powiat i jego jednostki organizacyjne, jak również planowane na lata 2013 - 2015, zgodnie z potrzebami osób, adekwatnie do możliwości organizacyjnych i finansowych.

Przedstawiony Program, jest dokumentem, który zakłada podnoszenie wiedzy i świadomości społecznej w zakresie postrzegania osób z zaburzeniami psychicznymi, budowania lokalnego systemu wsparcia, likwidowania wszelkich barier psychologicznych, społecznych i fizycznych, podjęcia konkretnych działań, wyznaczenia celów na poszczególne lata.

Według definicji Światowej Organizacji Zdrowia, zdrowie psychiczne jest stanem dobrego samopoczucia, w którym człowiek wykorzystuje swoje zdolności, radzi sobie ze stresem w codziennym życiu, wydajnie pracuje oraz jest w stanie wnieść wkład w życie danej wspólnoty.

Raport z 2001 r. Światowej Organizacji Zdrowia pt. „Zdrowie psychiczne, nowe rozumienie, nowa nadzieja”, wśród zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wymienia jako najczęściej występujące: depresję, schizofrenię, zaburzenia zachowania, zaburzenia związane ze spożywaniem alkoholu i narkotyków oraz samookaleczenia. Według tego raportu większość zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowań powodują interakcje pomiędzy czynnikami biologicznymi, psychologicznymi oraz socjalnymi. Raport WHO zwraca szczególną uwagę na rolę czynników socjalnych w uwarunkowaniu

powstawania zaburzeń psychicznych¹.

W sondażu CBOS z czerwca 2008 r. przeprowadzonym na reprezentatywnej próbie dorosłej ludności Polski, respondenci deklarowali znaczny stopień poczucia zagrożenia zdrowia psychicznego (31% czasami niepokoi się o swoje zdrowie psychiczne) i bardzo częste (72% wskazań) przekonanie, że obecne warunki życia w Polsce są szkodliwe dla zdrowia psychicznego, co wiążali z wieloma czynnikami społecznymi i cywilizacyjnymi (najczęściej z bezrobociem 62%, kryzysem rodziny 53%, biedą 41%, nadużywaniem alkoholu i narkotyków 46%). Około jedna trzecia (36%) ankietowanych przyznała, że ich wiedza o zdrowiu psychicznym jest niewystarczająca i zadeklarowała, że chciałaby bardziej zgłębić tę problematykę. Podobna grupa (33%) była zadowolona ze stanu swojego poinformowania. Prawie jedna czwarta ankietowanych (24%) zadeklarowała, że nie interesuje się tymi sprawami². Dla pojedynczego człowieka zaburzenia psychiczne oznaczają najczęściej utratę pracy, obniżenie statusu ekonomicznego oraz wykluczenie społeczne chorego i często osób z jego rodziny. Zwiększają też ryzyko wystąpienia m.in. przemocy w rodzinie, zaniedbywania dzieci, bezdomności lub samobójstwa. W wymiarze globalnym prowadzą do obniżenia dobrostanu i jakości życia społeczeństwa, stanowią też obciążenie dla gospodarki i finansów publicznych.

Dostępne badania CBOS obrazują również postrzeganie osób chorych w społeczeństwie. Wynika z nich między innymi to, że niedostateczna wiedza w tej dziedzinie często współwystępuje z niechętnymi stereotypami, z tendencją do nieżyczliwego społecznego naznaczania i piętnowania osób chorych psychicznie oraz dystansowania się wobec nich.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.), ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ponadto, w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. W tym aspekcie ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na :

- promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, opartych na zrozumieniu, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu dyskryminacji.

Według charakterystyki zdrowia psychicznego Polaków dokonanej w Rozporządzeniu z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 24, poz.128) w ciągu 18 lat od roku 1990 do 2007 wskaźnik zaburzeń psychicznych wzrósł o 119% (z 1629 do 3571 na 100 tys. ludności) w opiece ambulatoryjnej i o 50% (z 362 do 542 na

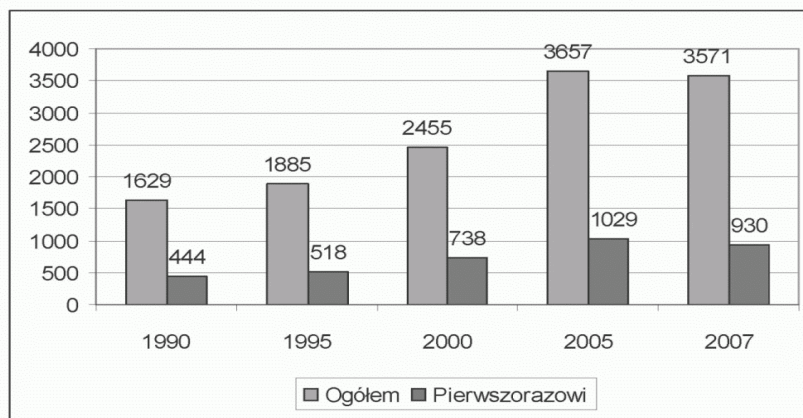
---

1 „Priorytety promocji zdrowia psychicznego w ochronie zdrowia”, Ministerstwo Zdrowia 2011 r.

2 Komunikat z badań CBOS pt. „Polacy o niepokojach, zagrożeniach i oczekiwaniach dotyczących zdrowia psychicznego”, lipiec 2008 r.

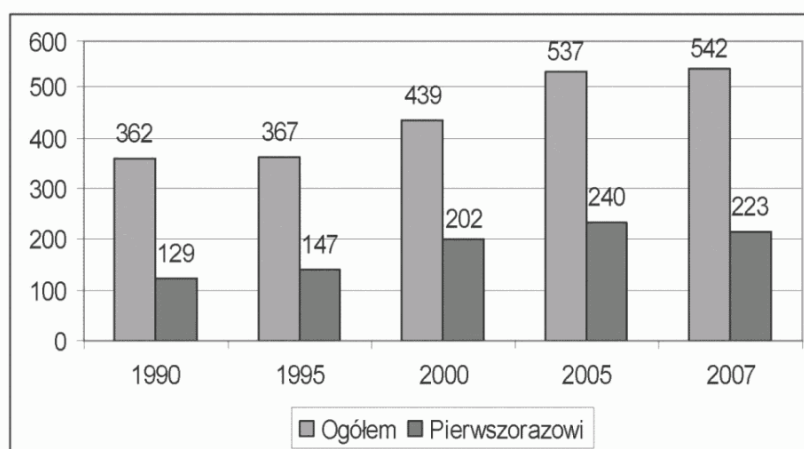
100 tys. ludności) w opiece stacjonarnej.

Wykres 1. Opieka ambulatoryjna. Leczeni ogółem i po raz pierwszy z zaburzeniami psychicznymi

źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Wskaźnik na 100 tys. ludności

Wykres 2. Opieka stacjonarna. Leczeni ogółem i po raz pierwszy z zaburzeniami psychicznymi.

źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Wskaźnik na 100 tys. ludności.

W opiece ambulatoryjnej w ciągu 18 lat wystąpił wzrost wszystkich kategorii zaburzeń psychicznych. Zaburzenia psychotyczne w latach 1990 - 2007 wzrosły o 203 %, a zaburzenia niepsychotyczne o 73 %. Najwyższy prawie ośmiokrotny wzrost nastąpił w przypadku zaburzeń spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych, upośledzenia umysłowe wzrosły o 153% a zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu o 82 %.

Podobnie jak w opiece ambulatoryjnej również w opiece stacjonarnej we wszystkich analizowanych latach leczono znacznie więcej pacjentów psychotycznych niż niepsychotycznych.

W ciągu 18 lat najwyższy wzrost ponad 3-krotny wystąpił w przypadku zaburzeń spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych, a zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu wzrosły o 96%. Wskaźnik psychoz wzrósł o 32 % a zaburzeń niepsychotycznych o 3 %.

Ponieważ zły stan zdrowia psychicznego coraz częściej postrzegany jest jako poważny problem społeczny, Rada Ministrów w/w Rozporządzeniem, ustanowiła jak już wspomniano na wstępie Narodowy Program Zdrowia Psychicznego zgodnie z którym potrzebne jest kompleksowe podejście obejmujące zapewnienie potrzebującym wielostronnego i powszechnie dostępnego leczenia i opieki zdrowotnej, a także działania na rzecz całej ludności, których celem byłoby promowanie zdrowia psychicznego, zapobieganie chorobom psychicznym oraz rozwiązywanie problemów związanych z życiem w środowisku rodzinnym i społecznym.

Jest to pierwszy narodowy program poświęcony tej problematyce, a jego przyjęcie wynika z uznania zdrowia psychicznego za nieodłączny element zdrowia człowieka. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego realizowany jest przez ministrów: zdrowia, edukacji narodowej, pracy i polityki społecznej, nauki i szkolnictwa wyższego, sprawiedliwości, obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych. W jego realizację zaangażowane są również: samorządy województw, powiatów i gmin.

Samorząd Powiatowy na podstawie powyższego Rozporządzenia został zobligowany do opracowania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Powiatowy program określić ma najbardziej istotne elementy polityki zdrowotnej Powiatu i wyznaczyć kierunki działania w zakresie poprawy stanu zdrowia psychicznego mieszkańców Powiatu, zaspokojenia ich potrzeb zdrowotnych oraz organizacji opieki zdrowotnej.

Opracowany program zawiera propozycję planowanych działań w obszarze zdrowia psychicznego oraz diagnozę aktualnego stanu zdrowia psychicznego mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego. Cele i zadania przedstawione w Powiatowym Programie są zgodne z celami i zadaniami określonymi w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia przewidzianymi do realizacji dla powiatów i gmin. Realizacja, ze względu na charakter działań określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, należeć będzie zarówno do Powiatu, jak i innych podmiotów wykonujących zadania z zakresu zdrowia psychicznego.

Niniejszy Program został opracowany przez **Zespół Koordynujący Opracowanie i Realizację Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Tarnogórskiego**, powołany Uchwałą Nr 194/975/2012 Zarządu Powiatu w Tarnowskich Górach z dnia 3 września 2012 roku w sprawie: *powołania Zespołu Koordynującego Opracowanie i Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 – 2015* w składzie:

1. Andrzej Elwart – Członek Zarządu Powiatu – przewodniczący Zespołu.
2. Ewa Brachaczek – Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowskich Górach.
3. dr hab. med. Piotr Gorczyca – ordynator oddziału psychiatrycznego Wielospecjalistycznego Szpitala Powiatowego Spółka Akcyjna w Tarnowskich Górach.
4. Izabela Szeliga – dyrektor Domu Pomocy Społecznej „Przyjaźń” w Tarnowskich Górach.
5. Joanna Zięba - Modlińska – pracownik socjalny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach.
6. Helena Majchrowska – psycholog Powiatowej Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Tarnowskich Górach.
7. Katarzyna Sprycha – psycholog Powiatowej Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Tarnowskich Górach.
8. Aniela Jany - Przewodnicząca Powiatowej Rady Pożytku Publicznego w Tarnowskich Górach.
9. Krzysztofa Winiarska – główny specjalista Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach.
10. Katarzyna Wilk – podinspektor Wydziału Zdrowia Spraw Społecznych i Nadzoru Właścicielskiego Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach.
11. Kazimiera Szczęsny – pracownik II stopnia Wydziału Zdrowia Spraw Społecznych i Nadzoru Właścicielskiego Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach
12. Urszula Onuchowska – inspektor Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach.

Skład Zespołu zapewnia właściwą reprezentację samorządu Powiatu oraz innych podmiotów realizujących zadania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego.

Do podstawowych zadań Zespołu Koordynującego należy: opracowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego uwzględniającego potrzeby ludności Powiatu Tarnogórskiego w zakresie zdrowia psychicznego i opieki psychiatrycznej oraz dostosowanie do nich skoordynowanej działalności różnych form pomocy i oparcia społecznego oraz aktywizacji zawodowej na lata 2013 - 2015 oraz realizacja, koordynowanie i monitorowanie Programu.

Rozdział I

Krótką charakterystyka psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej i stacjonarnej w Województwie Śląskim

1. Psychiatryczna opieka ambulatoryjna³

W 2010 roku w województwie śląskim funkcjonowało i sprawozdawało 242 jednostek leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób uzależnionych od alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych (o 6 więcej niż w roku 2009). 151 z nich to poradnie zdrowia psychicznego, 20 poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, 41 poradni odwykowych (alkoholowych), 11 poradni profilaktyki, leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz 19 to poradnie psychologiczne.

Wśród ogółu poradni, najwyższy odsetek – 72,7% stanowią niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej – 26,9% oraz pozostałe 0,4% to inne formy prowadzenia zakładu. 213 poradni (88,0%) udzielało świadczeń w oparciu o podpisane kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Opiekę leczonym w jednostkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej zapewniało między innymi: 489 lekarzy (w tym: 450 lekarzy psychiatrów), 405 psychologów, 165 pielęgniarki, 177 specjalistów i instruktorów terapii uzależnień.

Opieką objętych było 176826 osób (łącznie z obserwacjami i współuzależnieniami), którym udzielono 829013 porad (w roku poprzednim 787200 porad), w tym: 500716 porad lekarskich, 201534 porad psychologa i 126763 innych terapeutów. Pracownik socjalny interweniował 3025 razy (o 487 więcej niż w roku poprzednim), w środowisku chorego odbyło się 5959 wizyt (o 2721 mniej niż w roku poprzednim), udzielono 19844 porad telefonicznych, wydano 10222 skierowań do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych. Psychoterapią indywidualną bądź grupową objętych było 51863 osób.

W 2010 roku z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) leczyło się 146009 osób, wśród których 27,6% miało rozpoznanie zaburzeń nerwicowych. Oprócz w/w rozpoznania najczęściej występującymi schorzeniami były: schizofrenia – 12,6%, organiczne zaburzenia psychotyczne – 10,7%, epizody afektywne – 10,2% oraz depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe – 8,9%.

Po raz pierwszy zarejestrowanych było 36443 pacjentów, którzy stanowili 25,0% leczonych ogółem. Pacjenci pierwszorazowi najczęściej leczyli się z powodu zaburzeń nerwicowych – 36,8%, epizodów afektywnych – 11,4% i organicznych zaburzeń psychotycznych – 8,0%. 61,6% i 54,4%).

Wśród pacjentów psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej 22024 osób, to pacjenci leczeni z zaburzeniami spowodowanymi używaniem alkoholu, z tego 10095 to osoby leczone po raz pierwszy. Aż u 86,3% leczonych ogółem pacjentów stwierdzono zespół uzależnienia.

Na 100 tys. ludności województwa śląskiego 475,1 osób to leczeni z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu (w roku poprzednim 491,8 osoby).

---

³ Raport „Zdrowie psychiczne mieszkańców województwa śląskiego w 2010 roku”, Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad systemem opieki zdrowotnej. <http://www.katowice.uw.gov.pl/>

Mężczyzn leczycie się ponad trzykrotnie więcej aniżeli kobiet. Mężczyźni stanowili aż 75,1% ogólnej liczby leczonych.

Najczęściej z zaburzeniami spowodowanymi używaniem alkoholu leczycie się pacjenci w grupie wiekowej 30-64 lata (84,6%).

W 2010 roku z zaburzeniami spowodowanymi używaniem środków psychoaktywnych leczycie się 3475 osób. Pacjenci pierwszorazowi stanowili aż 47,2% leczonych ogółem.

Główną przyczyną leczenia pacjentów były zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem kilku substancji psychoaktywnych (43,5%).

Współczynnik leczonych ogółem na 100 tys. ludności wynosił 75,0 (w roku poprzednim 74,5).

Mężczyźni częściej aniżeli kobiety leczycie się z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych. Mężczyźni stanowili 64,8% ogółu leczonych, podczas gdy kobiety 35,2%.

2. Psychiatryczna opieka stacjonarna⁴

Na terenie województwa śląskiego w roku 2010 funkcjonowało 20 zakładów stacjonarnej psychiatrycznej opieki stacjonarnej, w tym: 8 szpitali psychiatrycznych, 5 ośrodków leczenia odwykowego oraz 7 ośrodków rehabilitacji dla narkomanów. Spośród 20 podmiotów - 9 stanowiły niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

W roku 2010 zakłady psychiatrycznej opieki stacjonarnej zatrudniały ogółem 208 lekarzy (w tym 10 lekarzy psychiatrów I-ego stopnia i 124 lekarzy psychiatrów II-ego stopnia), 862 pielęgniarki, 121 psychologów, 93 specjalistów uzależnień, 42 instruktorów terapii uzależnień, 90 terapeutów zajęciowych, 20 pracowników socjalnych oraz 13 innych terapeutów.

W zakładach psychiatrycznej opieki stacjonarnej dostępnych dla pacjentów było 2904 łóżek (mniej o 119 łóżek w porównaniu do roku 2009), natomiast wskaźnik łóżek na 10000 ludności wynosił 6,3 (w roku 2009 – 6,5). Dodatkowo dostępnych było 522 łóżek w oddziałach psychiatrycznych szpitali ogólnych.

W roku 2010 w zakładach stacjonarnej opieki psychiatrycznej leczonych było 26120 osób, co w skali województwa stanowi spadek o 1030 leczonych w stosunku do roku poprzedniego, wskaźnik leczonych na 10000 ludności wynosił 56,3 (w 2009 r. – 58,5).

Średnie wykorzystanie łóżek w zakładach psychiatrycznej opieki stacjonarnej w roku 2010 wyniosło: w dniach – 341,14 dni (w 2009 roku 332,14), w procentach – 93% (w 2009 roku 91%). Średni czas pobytu w zakładzie wynosił 37,5 dni, natomiast w poprzednim roku 38 dni.

---

4 Raport „Zdrowie psychiczne mieszkańców województwa śląskiego w 2010 roku”, Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad systemem opieki zdrowotnej. <http://www.katowice.uw.gov.pl/>

Rozdział II

Podmioty działające w dziedzinie ochrony zdrowia psychicznego na terenie Powiatu Tarnogórskiego

1. Charakterystyka Powiatu Tarnogórskiego

Powiat Tarnogórski to powiat ziemski. Położony jest w południowo-zachodniej Polsce, w północno-zachodniej części województwa śląskiego i Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP). Siedzibą Powiatu Tarnogórskiego jest miasto Tarnowskie Góry. Powiat sąsiaduje z miastami na prawach powiatu: Bytomiem, Gliwicami, Piekarami Śląskimi, Zabrzem oraz powiatami ziemskimi: będzińskim, gliwickim, lublinieckim, myszkowskim (Województwo Śląskie), a także strzeleckim (Województwo Opolskie).

W skład powiatu wchodzi:

- gminy miejskie: Kalety, Miasteczko Śląskie, Radzionków, Tarnowskie Góry
- gminy wiejskie: Krupski Młyn, Ożarowice, Świerklaniec, Tworóg, Zbroslawice

Powiat Tarnogórski obejmuje powierzchnię 644 km². Mieszka w nim 137 917 osób (w tym 71010 kobiet i 66907 mężczyzn). Obszar bardzo silnie zaludniony (214 mieszk. na km²) i zurbanizowany (68,7% ludności w miastach). Liczba ludności przypadająca w Powiecie na jeden zakład opieki zdrowotnej wyniosła w 2010 roku 1768 osób.⁵

⁵ Dane z GUS, Urząd Statystyczny w Katowicach, dane za rok 2010.

2. Aktualny stan osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo na terenie Powiatu Tarnogórskiego

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego do osób z zaburzeniami psychicznymi zaliczamy osoby:

- 1) chore psychiczne (wykazujące zaburzenia psychotyczne),
- 2) upośledzone umysłowo,
- 3) wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Tabela 3. Osoby zaliczone do osób niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem sądu z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności, wieku oraz płci w Powiecie Tarnogórskim (wydane orzeczenia)

1. Liczba osób według symbolu przyczyny niepełnosprawności 02-P Choroby Psychiczne						
Powiat	Do 3 lat	4-7 lat	8-16 lat	Dziewczynki	Chłopcy	Ogółem
tarnogórski	3	11	46	12	48	60
2. Liczba osób według symbolu przyczyny niepełnosprawności 01-U Upośledzenia Umysłowe						
tarnogórski	11	12	37	22	38	60

Źródło: Dane z Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach, dane obejmują okres I kwartał 2010 roku – I kwartał 2012 roku, wydane orzeczenia.

Tabela 4. Osoby zaliczone do osób niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem (o stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o wskazaniach do ulg i uprawnień) lub wyrokiem sądu z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności, wieku oraz płci w Powiecie Tarnogórskim (wydane orzeczenia)

1. Liczba osób według symbolu przyczyny niepełnosprawności 02-P Choroby Psychiczne						
Powiat	16-25	26-40 lat	41-59 lat	60 lat i więcej	Kobiety	Mężczyźni
tarnogórski	38	60	124	60	145	137
2. Liczba osób według symbolu przyczyny niepełnosprawności 01-U Upośledzenia Umysłowe						
tarnogórski	57	37	37	3	42	92

Źródło: Dane z Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach, dane obejmują okres I kwartał 2010 roku – I kwartał 2012 roku, wydane orzeczenia.

Tabela 5. Osoby zaliczone do osób niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem (o stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o wskazaniach do ulg i uprawnień) lub wyrokiem sądu z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, poziomu wykształcenia w Powiecie Tarnogórskim (wydane orzeczenia)

1. Liczba osób według symbolu przyczyny niepełnosprawności 02-P Choroby Psychiczne								
Powiat	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Mniej niż podstawowe	Podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze	Średnie	wyższe
tarnogórski	58	130	94	23	88	96	67	8
2. Liczba osób według symbolu przyczyny niepełnosprawności 01-U Upośledzenia Umysłowe								
tarnogórski	61	46	27	57	43	32	2	0

Źródło: Dane z Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach, dane obejmują okres I kwartał 2010 roku – I kwartał 2012 roku, wydane orzeczenia.

Tabela 6. Osoby zaliczone do osób niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem (o stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o wskazaniach do ulg i uprawnień) lub wyrokiem sądu z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności, według zatrudnienia w Powiecie Tarnogórskim (wydane orzeczenia)

1. Liczba osób według symbolu przyczyny niepełnosprawności 02-P Choroby Psychiczne		
Powiat	pracujący	Niepracujący
tarnogórski	55	227
2. Liczba osób według symbolu przyczyny niepełnosprawności 01-U Upośledzenia Umysłowe		
tarnogórski	10	124

Źródło: Dane z Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach, dane obejmują okres I kwartał 2010 roku – I kwartał 2012 roku, wydane orzeczenia.

Jak wynika z powyższych tabel najliczniejszą grupę osób z chorobami psychicznymi, w tym: zaburzeń psychotycznych, zaburzeń nastroju począwszy od zaburzeń o umiarkowanym stopniu nasilenia, utrwalonych zaburzeń lękowych o znacznym stopniu nasilenia, zespołów otępiennych (kod 02-P) w Powiecie Tarnogórskim stanowią osoby w wieku 41 - 59 lat. W kategoriach wiekowych podział ze względu na płeć rozkłada się tu niemal jednakowo. Najliczniejszą z kolei grupę osób z upośledzeniem umysłowym (kod 01-U) stanowią mężczyźni w wieku 16 - 25 lat. W Powiecie Tarnogórskim jest 60 dzieci z orzeczoną chorobą psychiczną i tyle samo dzieci z orzecznym upośledzeniem umysłowym, gdzie w obydwu grupach liczną przewagę stanowią chłopcy (odpowiednio 48 z chorobami psychicznymi i 38 z upośledzeniem umysłowym).

Tabela 7. Chorzy (osoby) leczeni z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w jednostkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej w 2010 roku.

Wyszczególnienie	Leczeni ogółem	Leczeni po raz pierwszy
Powiat Tarnogórski	3017,8	536,5

Współczynnik na 100 tys. ludności

Źródło: Raport „Psychiatryczna opieka w województwie śląskim” <http://www.katowice.uw.gov.pl/> Opracowany na podstawie sprawozdania MZ-15 Roczne sprawozdanie z działalności jednostki leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób uzależnionych od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych, wg lokalizacji placówek udzielających świadczeń zdrowotnych.

3. Infrastruktura ochrony zdrowia psychicznego w Powiecie Tarnogórskim

Na terenie Powiatu Tarnogórskiego funkcjonuje **NZOZ Szpital im. dr B. Hagera w Tarnowskich Górach utworzony przez Wielospecjalistyczny Szpital Powiatowy Spółka Akcyjna w Tarnowskich Górach**. Szpital zlokalizowany jest w spokojnej zielonej części Tarnowskich Gór. Jako jedyny w powiecie oferuje bogatą i różnorodną opiekę medyczną w zakresie pełnej diagnostyki, zabiegów, leczenia zachowawczego i operacyjnego. W 13 oddziałach szpitalnych oraz w przyszpitalnych poradniach specjalistycznych dokonywane są procesy leczenia z najwyższą starannością w oparciu o wdrożony i certyfikowany system zarządzania jakością ISO 9001.

W skład struktury organizacyjnej szpitala wchodzi następujące Oddziały: Pediatriczny, Internistyczny I i II, Neurologiczny, Okulistyczny, Otorynolaryngologiczny, Ginekologiczno - Położniczy, Noworodkowy, Urologiczny, Chirurgii, Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Psychiatryczny oraz Szpitalny Oddział Ratunkowy.

Szpital aktywnie działa w zakresie propagowania zdrowego trybu życia, czego wyrazem jest posiadanie statusu szpitala promującego zdrowie.

Oddział psychiatryczny⁶ zlokalizowany jest w pawilonach przy budynku głównym szpitala przy ul. Pyskowskiej 47 - 51. Tel. 32/285 43 58. Oddział posiada 60 łóżek (odcinek męski i żeński). Jest oddziałem wieloprofilowym, przyjmuje wszystkie przypadki zaburzeń psychicznych i uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem lekoopornych psychoz endogennych oraz powikłanych zespołów abstynencyjnych. Specjalizuje się również w leczeniu somatogennych zaburzeń psychicznych. Jest jedynym oddziałem klinicznym w strukturach szpitala współpracującym ze Śląskim Uniwersytetem Medycznym w Katowicach.

W ramach Szpitala czynne są przyszpitalne Poradnie Specjalistyczne świadczące pomoc osobom chorym psychicznie:

1. Poradnia Zdrowia Psychicznego
2. Poradnia Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży

⁶ Dane pochodzą z strony internetowej WSP S.A. - <http://www.wspsa.pl/>, oraz z Statutu NZOZ szpital im. dr. B. Hagera w Tarnowskich Górach- pismo SZS/Z 8022-10/2010

3. Poradnia Leczenia Nerwic

Zakład Pulmonologii w Tarnowskich Górach ul. Lipowa 3 , Tel. 032-285 60 06, świadczy usługi medyczne w ramach stacjonarnej opieki medycznej. Na oddziale Chorób Płuc Zakładu Pulmonologii hospitalizowanych jest rocznie średnio około 1500 pacjentów ze schorzeniami dróg oddechowych. W głównej mierze są to chorzy na przewlekłą chorobą płuc, astmą oskrzelową, rozstrzeniami oskrzeli, różnymi postaciami chorób śródmiąższowych w tym pylicą płuc, zapalenia płuc i opłucnej, choroby nowotworowe, a także ciężkie postacie niewydolności oddechowej będące ich następstwem.

Przy w/w Zakładzie czynna jest **Poradnia antynikotynowa**⁷, w ramach której leczone są schorzenia:

- Organiczne zaburzenia psychiczne włącznie z zespołami objawowymi
- Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem środków (substancji) psychoaktywnych
- Schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe) i urojeniowe
- Zaburzenia nastroju (afektywne)
- Zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią somatyczną (somatoform)
- Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi
- Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych
- Zaburzenia rozwoju psychicznego (psychologicznego)
- Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym
- Nieokreślone zaburzenia psychiczne
- Symptomy i objawy chorobowe dotyczące poznawania, postrzegania, stanu emocjonalnego oraz zachowania

Zakład leczniczo - wychowawczy dla dzieci prowadzony przez Zgromadzenie C.M.B. ul. Zakładowa 8, 42-690 Wojska, kontakt: (32) 285-75-94, (32) 285-75-94 zlwwojska@wp.pl, Pomoc skierowana jest do dzieci z encefalopatią wczesnodziecięcą oraz zaburzeniami zachowania i emocji tzw. ADHD. Formy oferowanej pomocy:

- rehabilitacja lecznicza i społeczna,
- pielęgnacja i opieka,
- badania i porady lekarskie,
- działania profilaktyczne,
- terapia zajęciowa, zajęcia sportowe

Ośrodek rehabilitacyjny dla dzieci Kamieniec - Zbrośławice ul. Polna 2, Tel. (32) 233-78-77, (32) 233-78-19 olrkamieniec@vp.pl. Pomoc Ośrodka skierowana jest do dzieci ze schorzeniami dolnych dróg oddechowych, nawracających zapaleniami oskrzeli, stanach po zapaleniu płuc, z astmą

---

⁷ Dane z strony internetowej www.sluzbazdrowia.pl

oskrzelową, mukowiscydozą oraz dzieci i młodzieży ze schorzeniami psychiatrycznymi (upośledzenie umysłowe, zaburzenia psychiczne, zaburzenia nastroju).

Zespół dziennych ośrodków rewalidacyjno - edukacyjno wychowawczych i rehabilitacyjnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w Radzionkowie Plac Jana Pawła II/4, Tel. (32) 286-65-31, (32) 387-15-85, (32) 387-15-86, (32) 286-65-31, zdorewir@wp.pl. Pomoc skierowana jest do dzieci i młodzieży, których stan neurorozwojowy wymaga intensywnego usprawniania – intensywnej stymulacji mózgu m.in. w przebiegu schorzeń:

- zaburzenia rozwoju psychoruchowego,
- mózgowe porażenie dziecięce,
- inne dysfunkcje w następstwie uszkodzenia O.U.N. na różnych etapach rozwoju,
- dysfunkcje różnego pochodzenia obwodowego układu nerwowego,
- inne dysfunkcje układu ruchu (w tym wady postawy).

Specjalistyczne usługi zdrowotne na terenie Powiatu Tarnogórskiego realizowane są przez **Poradnie Zdrowia Psychicznego**. Na terenie Powiatu Tarnogórskiego funkcjonują następujące Poradnie Zdrowia Psychicznego :

1. Poradnia Zdrowia Psychicznego czynna przy NZOZ „OKULAP”, ul. Jana Kużaja 57/107, 41-922 Radzionków, Tel. (032) 289 41 67.
2. Poradnia psychiatryczna czynna przy NZOZ PROMED SP. Z O.O., ul. Zwycięstwa 15, 42-624 Tąpkowice, Tel. 032 285 72 79.
3. Poradnia Zdrowia Psychicznego czynna przy NZOZ ANIMED, ul. Piłsudskiego 9a, 42-600 Tarnowskie Góry, Tel. 032 285 57 61.
4. Poradnia psychiatryczna czynna przy Prywatnej Poradni Wielospecjalistycznej, ul. Sienkiewicza 43, 41-922 Radzionków, Tel. 032 289 07 35.
5. Poradnia Zdrowia Psychicznego, Poradnia Leczenia Nerwic, Poradnia Uzależnień i Współuzależnień od alkoholu czynne przy Przychodni Specjalistycznej Nr 1 i Nr 2, ul. Piłsudskiego 16, 42-600 Tarnowskie Góry, Tel. 032 285 30 61.
6. w/w Poradnie czynne przy Wielospecjalistycznym Szpitalu Powiatowym S.A., ul. Pyskowicka 47-51, 42-612 Tarnowskie Góry, Tel. 032 384 54 20.
7. Poradnia Zdrowia Psychicznego czynna przy NZOZ "BI - MED" ul. Mickiewicza 8, 42-600 Tarnowskie Góry, Tel. 285 80 80, 381 75 80.

Poza poradniami, wchodzącymi w strukturę organizacyjną niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej finansowanych przez NFZ, funkcjonuje również:

Tarnogórski Ośrodek Terapii Uzależnień, Profilaktyki i pomocy Psychologicznej „TO-TU” SP ZOZ⁸ ul. Karłuszowiec 11, Tel. 796 00 01-2 w ramach którego funkcjonują:

- Dzienny oddział leczenia uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych,
- Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu,

---

8 Informator dla osób niepełnosprawnych, <http://www.skrzydlapowiatu.tarnogorski.pl/>

- Poradnia Leczenia Nerwic,
- Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży,

Jest to jedyny tego typu Ośrodek w naszym Powiecie. Ośrodek pracuje przez 5 dni w tygodniu. Pacjenci korzystają zarówno z psychoterapii indywidualnej, jak i grupowej na miejscu oraz mają możliwość uzyskania porady telefonicznej.

4. System wsparcia i rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznym w Powiecie Tarnogórskim

Istotnym elementem pomocy społecznej jest infrastruktura wspomagająca zabezpieczenie potrzeb osób niepełnosprawnych, wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w celu eliminowania osamotnienia, nieporadności i izolacji społecznej w sferze życia codziennego, nauki i pracy.

W systemie wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Powiecie Tarnogórskim funkcjonują następujące instytucje:

➤ Domy Pomocy Społecznej (DPS):

- Dom Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach dla przewlekle psychicznie chorych kobiet. Prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Karola Boromeusza. Liczba miejsc – 62, ul. Gliwicka 22, 42-600 Tarnowskie Góry tel./fax: 032 285 37 85 e-mail: dpstg@wp.pl.
- Dom Pomocy Społecznej „Przyjaźń” dla osób przewlekle somatycznie chorych. Liczba miejsc – 130, ul. Włoska 24, 42-612 Tarnowskie Góry tel./fax: 032 285 58 98 e-mail: dps.przyjazn@wp.pl.
- Dom Pomocy Społecznej w Zbrostawicach dla dorosłych niepełnosprawnych mężczyzn. Prowadzony przez Ojców Kamilianów. Liczba miejsc – 95, ul. Wolności 34, 42-674 Zbrostawice tel./fax: 032 233 70 42 e-mail: dps@wieszowa.pl.
- Dom Pomocy Społecznej w Nakle Śląskim dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. Prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Karola Boromeusza. Liczba miejsc – 60, ul. Główna 8, 42-620 Nakło Śląskie tel./fax: 032 284 32 34 e-mail: dpsnaklo@wp.pl.
- Dom Pomocy Społecznej w Miedarach dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie mężczyzn. Liczba miejsc – 54, ul. Zamkowa 7, 42-676 Miedary tel./fax: 032 233 71 28 e-mail: dps-miedary@pvd.pl.
- Dom Pomocy Społecznej w Łubiu dla osób przewlekle psychicznie chorych. Liczba miejsc – 68, ul. Pyskowska 34, 42-674 Łubie tel. 032 233 12 11 fax. 032 233 12 24, e-mail: dpslubie@neostrada.pl.

➤ **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach (PCPR)⁹**

Jednostka organizacyjna Powiatu – główny realizator zadań Powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych (w tym upośledzonych umysłowo) oraz placówka świadcząca poradnictwo specjalistyczne dla osób dorosłych, dzieci i młodzieży.

PCPR w Tarnowskich Górach w ramach realizacji Projektu „Skrzydła Powiatu” – rozwój i promocja aktywnej integracji społecznej i zawodowej mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego” (projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego) udzieliło wsparcia w 2010 roku 50 osobom niepełnosprawnym, w tym 8 osobom z zaburzeniami psychicznymi. Natomiast w roku 2011 było to 47 osób niepełnosprawnych, które skorzystały z proponowanych form wsparcia, w tym 12 osób z zaburzeniami psychicznymi.

W ramach w/w Projektu osoby niepełnosprawne (w tym z zaburzeniami psychicznymi) skorzystały z następujących form wsparcia w ramach aktywnej integracji:

- zajęcia rehabilitacyjne,
- konsultacje z doradcą zawodowym,
- warsztaty z trenerem pracy,
- kurs/szkolenie,
- konsultacja z psychologiem,
- warsztaty psychologiczne,
- spotkanie konsultacyjne z psychiatrą,
- warsztat wyjazdowy,
- grupy samopomocowe.

Osobom niepełnosprawnym, w tym z zaburzeniami psychicznymi, PCPR udziela pomocy w ramach rehabilitacji społecznej dofinansowanej ze środków PFRON. Z dofinansowania:

- do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i komunikowania się w 2010 roku skorzystało 111 osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi), natomiast w roku 2011 – 65 osób,

- do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym dla osób niepełnosprawnych w 2010 roku skorzystały 34 osoby niepełnosprawne (w tym z zaburzeniami psychicznymi), natomiast w 2011 roku - 43 osoby,

- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w 2010 roku skorzystało 146 osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi), natomiast w 2011 roku – 242 osoby.

W ramach PCPR w Tarnowskich Górach funkcjonuje Punkt Konsultacyjny dla osób poszkodowanych w wyniku przestępstw i przemocy (czynny w poniedziałki w godzinach od 13 - 15) oraz Punkt Interwencji Kryzysowej.

---

⁹ Dane pochodzą z informacji PCPR w Tarnowskich Górach przygotowanej w celu opracowania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego oraz strony internetowej <http://www.pcpr.tarnogorski.pl/>

➤ **Punkt Interwencji Kryzysowej (PIK)¹⁰**

Na terenie Powiatu Tarnogórskiego działa Punkt Interwencji Kryzysowej prowadzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach, ul. Sienkiewicza 16, pokój 201 tel. 032 381 84 73 (telefon czynny w godzinach spotkań od godz. 16 do godz. 19)

Punkt Interwencji Kryzysowej udziela pomocy osobom (w tym również osobom z zaburzeniami psychicznymi) i rodzinom przeżywającym różnego typu kryzysy i trudne sytuacje życiowe (np. klęska żywiołowa lub ekologiczna, zdarzenia losowe, kryzysy normatywne, przemoc domowa). Z usług PIK korzystają wszystkie osoby i rodziny potrzebujące pomocy bez względu na wiek, płeć, wykształcenie czy sytuację materialną. Zatrudnieni w Punkcie specjaliści podejmują działania, których celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i przezwyciężenie sytuacji kryzysowej. Pomocy w Punkcie udzielają: pracownik socjalny, psycholog i prawnik.

Do zadań Punktu należy udzielenie doraźnej, krótkoterminowej pomocy osobom dorosłym, dzieciom oraz rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej bądź trudnej i obejmuje m.in.:

- diagnozę sytuacji kryzysowej,
- natychmiastową pomoc psychologiczną,
- zapewnienie rodzinie wsparcia emocjonalnego,
- dostarczenie rodzinie informacji o instytucjach, które mogą udzielić pomocy,
- porady prawne w zakresie np. przemocy w rodzinie, alimentów, pozwu o rozwód, separacji itp.

Pomoc udzielana jest od poniedziałku do piątku w godz. 16.00 – 19.00.

W 2011 roku działalnością Punktu Interwencji Kryzysowej objęto 119 osób. Działalność Punktu Interwencji Kryzysowej jest współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

➤ **Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ)¹¹**

Warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym (m.in. upośledzonym umysłowo) niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Na terenie Powiatu Tarnogórskiego funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej, są to:

- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Salezjańskim Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. św. Jana Bosko. Przeznaczony dla 40 uczestników (warsztat powstał w marcu 2000 r.)

Kierownik Warsztatu: Ks. mgr Janusz Kamiński

Adres: 42-604 Tarnowskie Góry, ul. Śniadeckiego 1, tel./fax: 32 39 32 361

e-mail: wtzrepty@wp.pl, www.sosw.prv.pl

- Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Śląski Oddział Regionalny z siedzibą w Katowicach, ul. Pocztowa 16. Przeznaczony dla 30 uczestników (warsztat

---

¹⁰ Dane pochodzą z informacji PCPR w Tarnowskich Górach przygotowanej w celu opracowania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego oraz z strony internetowej <http://www.pcpr.tarnogorski.pl/>

¹¹ Dane pochodzą z informacji PCPR w Tarnowskich Górach przygotowanej w celu opracowania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego oraz z strony internetowej <http://www.pcpr.tarnogorski.pl/>

powstał w grudniu 2005 r.)

Kierownik Warsztatu: mgr Ilona Samorodny

Adres: 42-660 Kalety-Drutarnia, ul. Szkolna 8, tel./fax: 34 35 27 377

e-mail: wtz.kalety@op.pl

Uczestnikami zajęć warsztatowych są osoby posiadające orzeczenia o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do rehabilitacji w warsztacie terapii zajęciowej.

Podopieczni objęci są specjalistyczną opieką i mają możliwość rozwijania własnych psychofizycznych sprawności. WTZ jest placówką pobytu dziennego, czynną od poniedziałku do piątku.

Zajęcia w Warsztacie przygotowują uczestników do życia w środowisku społecznym oraz rozwijają podstawowe i specjalistyczne umiejętności zawodowe, umożliwiające podjęcie pracy zarobkowej lub szkolenia zawodowego.

W ramach terapii podopieczni uczą się samodzielności, aktywności i odpowiedzialności za własne postępowanie (każdy z uczestników realizuje indywidualny program rehabilitacji i terapii opracowany z uwzględnieniem indywidualnych możliwości fizycznych i psychicznych danej osoby).

Uczestnikami WTZ w Kaletach w roku 2010 było łącznie 30 osób niepełnosprawnych, w tym 21 osób z zaburzeniami psychicznymi. W roku 2011 liczba ta nie uległa zmianie. Osoby niepełnosprawne uczestniczyły w zajęciach w następujących pracowniach: gospodarstwa domowego, komputerowej, technicznej, zoologicznej, ogrodniczej, artystycznej.

Uczestnikami WTZ w Tarnowskich Górach w roku 2010 było łącznie 40 osób, w tym 31 osób z zaburzeniami psychicznymi. W roku 2011 liczba uczestników niepełnosprawnych nie uległa zmianie (40 osób), natomiast liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wzrosła do 33. Osoby niepełnosprawne uczestniczyły w zajęciach w następujących pracowniach: arteterapii, komputerowo-edukacyjnej, rękodzieła, teatralno-muzycznej, gospodarstwa domowego, krawieckiej, ogrodnictwo-florystycznej, techniczno-ślusarskiej oraz dodatkowo uczestnicy mogli skorzystać z rehabilitacji ruchowej.

Pracownicy WTZ czynnie współpracują z rodzinami lub opiekunami uczestników niosąc np. pomoc w rozwiązywaniu spraw dotyczących problemów rodziny, zdrowia uczestników Warsztatu i zmniejszających skutki ich niepełnosprawności, udzielają informacji o możliwościach otrzymania pomocy finansowej ze środków PFRON i oferują pomoc w przygotowywaniu stosownych wniosków. Działalność WTZ finansowana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (90%) i Powiatu Tarnogórskiego (10%).

➤ **Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Tarnowskich Górach (PPPP)¹²**

Na terenie naszego Powiatu jako placówka specjalistyczna działa Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w siedzibie przy ul. Sienkiewicza 8 w Tarnowskich Górach oraz w siedzibie przy ul. Sikorskiego 7b w Radzionkowie.

---

¹² Dane pochodzą z informacji Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Tarnowskich Górach przygotowanej w celu opracowania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego oraz z strony internetowej

Poradnia jest jedyną tego typu placówką oświatową w Powiecie służącą pomocą psychologiczno - pedagogiczną, logopedyczną a także w zakresie wyboru kierunku kształcenia i zawodu dzieciom i młodzieży, uczęszczającym do placówek oświatowych mających siedzibę na terenie Powiatu Tarnogórskiego oraz ich rodzicom, opiekunom i nauczycielom.

Poradnia jest placówką ogólnodostępną, a korzystanie z jej usług jest dobrowolne i nieodpłatne.

Poradnia udziela pomocy w zakresie:

- diagnozy i terapii dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi w wieku od urodzenia do podjęcia obowiązku szkolnego,
- diagnozy dzieci i młodzieży w wieku szkolnym (do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej) z problemami edukacyjnymi, wychowawczymi, emocjonalnymi, z deficytami rozwojowymi, niepełnosprawnym,
- poradnictwa dla uczniów, rodziców, opiekunów i nauczycieli dzieci z wyżej wymienionymi problemami,
- terapii dzieci i młodzieży, terapii rodzin, pomocy psychologicznej w sytuacjach kryzysowych,
- profilaktyki niepowodzeń szkolnych i niedostosowania społecznego oraz promocji zdrowia,
- poradnictwa dotyczącego wyboru kierunku kształcenia i zawodu,
- diagnozy i terapii zaburzeń mowy, poradnictwa dla rodziców i nauczycieli dzieci z zaburzeniami mowy.

Poradnia współpracuje z instytucjami i placówkami świadczącymi poradnictwo i pomoc dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom, opiekunom i nauczycielom. Poradnia prowadzi działalność informacyjną i edukacyjną dla placówek oświatowych i środowiska lokalnego w zakresie działań wspierających rozwój dziecka i rodziny (prelekcje, warsztaty, grupy wsparcia dla rodziców, pedagogów, logopedów, Dzień Bezpłatnej Diagnozy Logopedycznej, udział w konferencjach i przedsięwzięciach na rzecz dzieci i młodzieży – Zespoły Interdyscyplinarne przy PCPR, OPS, Targi Edukacyjne itp.). W roku szkolnym 2011/2012 Poradnia przyjęła indywidualnie 1971 dzieci i młodzieży, w zajęciach grupowych uczestniczyło 2555 uczniów, a w badaniach przesiewowych wzroku, słuchu i mowy 2670 dzieci.

Poradnia wydała w ubiegłym roku szkolnym 888 opinii oraz 463 orzeczenia, w tym 96 do nauczania indywidualnego, 220 do kształcenia specjalnego dla dzieci niepełnosprawnych, 137 do kształcenia specjalnego dla dzieci niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem.

➤ **Powiatowe placówki systemu oświaty**

Placówki oświatowe z terenu Powiatu Tarnogórskiego realizują szkolne programy profilaktyki, które uwzględniają m.in. zagadnienia dotyczące zapobiegania sięgania przez dzieci i młodzież po środki psychoaktywne oraz przeciwdziałania przemocy i agresji. Prowadzą profilaktyczną działalność informacyjno-edukacyjną skierowaną do dzieci, młodzieży, nauczycieli i wychowawców oraz rodziców i opiekunów. Udzielają wsparcia i pomocy dzieciom i młodzieży zagrożonej

uzależnieniem i przemocą oraz ich rodzicom, a także dzieciom i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym.

Szczególną rolę w zakresie wsparcia uczniów z zaburzeniami psychicznymi pełnią trzy placówki szkolne, tj. Salezjański Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, ul. Śniadeckiego 1, 42-604 Tarnowskie Góry, Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy ul. Strzelców Bytomskich 7, 42-600 Tarnowskie Góry oraz Zespół Szkół Specjalnych w Radzionkowie, ul. Zofii Nałkowskiej 2, 41-922 Radzionków.

W ramach Specjalnego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego działa: Szkoła Podstawowa Specjalna, Gimnazjum Specjalne, Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna, Internat SOSW, Szkoła Przystosowująca do Pracy Nr 1. Ośrodek obejmuje wszechstronną opieką dzieci i młodzież wieku od 3 do 21 lat posiadające orzeczenie o upośledzeniu umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym.

➤ **Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych¹³**

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych realizuje zadania wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 roku (Dz. U. z 2010 Nr 214, poz.1407 z późn. zm.) oraz koordynuje działalność Starostwa i powiatowych jednostek organizacyjnych, w tym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowego Urzędu Pracy, w zakresie udzielanej pomocy materialnej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w szczególności:

- 1) W zakresie obsługi Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizuje zadania związane z :
  - udzielaniem informacji w sprawach z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych,
  - ubieganiem się o dofinansowanie środkami Funduszu projektów realizowanych przez podmioty działające na rzecz osób niepełnosprawnych,
  - udzielaniem dofinansowania środkami Funduszu do zadań realizowanych przez osoby niepełnosprawne,
  - inicjowaniem i prowadzeniem działań mających na celu rozpowszechnianie informacji o programach i formach pomocy realizowanych z udziałem środków Funduszu,
  - dbałością o zapewnienie płynności finansowej środkami Funduszu,
  - kompleksową sprawozdawczością w zakresie udzielonej pomocy materialnej ze środków Funduszu.
- 2) W zakresie koordynacji działań powiatowych jednostek organizacyjnych realizuje zadania związane z:
  - gromadzeniem, opracowywaniem i przekazywaniem Staroście i Zarządowi informacji o sposobie dysponowania środkami finansowymi Funduszu przez powiatowe jednostki organizacyjne,

---

¹³ Dane z strony internetowej <http://www.bip.tarnogorski.pl/>

- ustalaniem założeń do rocznych planów rzeczowo-finansowych dotyczących realizacji zadań wynikających z obowiązujących przepisów oraz sporządzaniem kwartalnych sprawozdań z ich wykorzystania.
- 3) Współpracuje ze stowarzyszeniami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej tych osób.
- 4) Zapewnia obsługę Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych przy Staroście.
- 5) Wykonuje czynności związane z bieżącym nadzorem nad Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach w części dotyczącej finansowania i rozliczania uczestnictwa osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu w zajęciach Warsztatów Terapii Zajęciowej.
- 6) Wykonuje czynności związane z bieżącym nadzorem nad realizacją i finansowaniem zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, które są realizowane przy pomocy środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowskich Górach oraz w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach.
- 7) Współpracuje z organami administracji rządowej samorządowej oraz innymi organami administracji publicznej w sprawach:
  - pomocy społecznej i rehabilitacji osób niepełnosprawnych - zgodnie ze wskazaniami zawartymi w orzeczeniu o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności,
  - toczących się postępowań przed organami rentowymi i instytucjami realizującymi ubezpieczenia społeczne.
  - orzecznictwa i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

W ramach struktury Biura ds. Osób Niepełnosprawnych działa **Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności**, który wykonuje zadania w zakresie orzekania o niepełnosprawności, a w szczególności:

- 1) ustala niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności,
- 2) wydaje wskazania dotyczące odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby,
- 3) wydaje wskazania dotyczące szkolenia, w tym specjalistycznego,
- 4) wydaje wskazania dotyczące zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
- 5) wydaje wskazania dotyczące uczestnictwa w terapii zajęciowej,
- 6) wydaje wskazania dotyczące konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- 7) wydaje wskazania dotyczące korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji,
- 8) wydaje wskazania dotyczące konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- 9) wydaje wskazania dotyczące spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8, ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym.

W ramach ustawowo realizowanych zadań Zespół orzeka m.in. w zakresie zaburzeń psychicznych:

- upośledzenia umysłowego, od upośledzenia umiarkowanego (kod 01-U);
  - chorób psychicznych, w tym: zaburzeń psychotycznych, zaburzeń nastroju począwszy od zaburzeń o umiarkowanym stopniu nasilenia, utrwalonych zaburzeń lękowych o znacznym stopniu nasilenia, zespołów otępiennych (kod 02-P);
  - całościowych zaburzeń rozwojowych, powstałych przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia (kod 12-C).
- **Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowskich Górach (PUP)¹⁴.**

Bezrobocie jest jednym ze wskaźników opisujących sytuację społeczno - ekonomiczną danej populacji. Jednocześnie stanowi też istotny czynnik wpływający na stan jej zdrowia. Z informacji i danych Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowskich Górach wynika, że na terenie Powiatu, według danych statystycznych na dzień 31.05.2011 r. liczba niepełnosprawnych zarejestrowanych w tutejszym Urzędzie Pracy wynosi łącznie 284 osoby. Niepełnosprawni stanowią bardzo zróżnicowaną grupę zarówno pod względem wieku jak i wykształcenia oraz stopnia niepełnosprawności. Odsetek osób posiadających zaburzenia psychiczne i choroby pokrewne waha się na poziomie 33 osób, co stanowi 11,6 % ogólnej liczby osób niepełnosprawnych. Wśród tej grupy znajduje się 21 osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z powodu zaburzeń psychicznych oraz 12 osób ze schorzeniami umysłowymi. Przeważającą grupę stanowią osoby w wieku poniżej 50 roku życia (58%) posiadające niski poziom wykształcenia tj. podstawowe, gimnazjalne lub zawodowe (77%), a zaledwie 8 zarejestrowanych osób ukończyło edukację na poziomie szkoły średniej ogólnokształcącej lub zawodowej. Dominującą grupą są osoby posiadające lekki stopień niepełnosprawności 55%¹⁵.

Powyższe dane nie odzwierciedlają jednak skali problemu z jakim mamy do czynienia. Przypuszcza się, że osoby z orzeczeniami chorób psychicznych niechętnie rejestrują się w Urzędach lub jeżeli rejestrują się to nie przedstawiają na to żadnych dokumentów lub też najczęściej nigdy o tym nie informują pracownika Urzędu bojąc się, że stracą szansę na zatrudnienie.

Ponadto każda osoba zarejestrowana w Urzędzie Pracy, pełnosprawna czy niepełnosprawna mogła przechodzić lub może przechodzi właśnie kryzys psychiczny. Wśród osób bezrobotnych, które w sposób szczególny narażone są na wystąpienie takiego kryzysu są nie tylko osoby długotrwale bezrobotne, ale też osoby młode, dobrze wykształcone. Długotrwale pozostawanie bez zatrudnienia i związany z tym brak środków materialnych służących realizacji podstawowych potrzeb życiowych, a z czasem nawet także wykluczenie społeczne i izolacja, staje się czynnikiem wyzwalającym liczne zaburzenia psychiczne. Podobnie jest też w przypadku osób młodych, które nie potrafią samodzielnie odnaleźć się na rynku pracy. Dłuższe pozostawanie bez zatrudnienia, brak perspektyw dalszego

---

¹² Dane pochodzą z „Sprawozdania z realizacji Programu aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu tarnogórskiego na lata 2011-2015” – pismo ZS.062.2/2012 oraz z strony internetowej PUP w Tarnowskich Górach, <http://www.pup-tg.pl/>

¹⁵ Dane z PUP w Tarnowskich Górach – „Program aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu tarnogórskiego na lata 2011 - 2015”

rozwoju i brak możliwości podjęcia pracy zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami wpływać może również na ich zdrowie psychiczne. Trudno jest zatem ocenić na podstawie danych posiadanych przez Urząd Pracy, skali i rozmiarów zjawiska jakim są zaburzenia psychiczne.

Do Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowskich Górach wpływają oferty pracy przeznaczone wyłącznie dla osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. Oferty zgłaszane dla osób niepełnosprawnych dotyczą głównie prostych, nieskomplikowanych prac.

PUP w Tarnowskich Górach udostępnia możliwość korzystania ze stacjonarnej (tablica informacyjna w PUP) oraz internetowej bazy ofert pracy (www.pup-tg.pl, www.sprawni-niepełnosprawni.pl), a także telefonicznej informacji o aktualnych propozycjach zatrudnienia.

Zainteresowani mają zapewniony dostęp do aktualnej bazy ofert staży, przygotowania zawodowego oraz szkoleń, a także bezpośredni kontakt z pracownikiem Powiatowego Urzędu Pracy odpowiedzialnym za realizację danej formy wsparcia.

Urząd przystąpił do współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w celu realizacji programu JUNIOR, zapewniającego możliwość udziału w stażach niepełnosprawnych osób bezrobotnych do 25 roku życia. Uzyskano również wsparcie finansowe w ramach środków PFRON przeznaczone na aktywizację zawodową osób zarejestrowanych jako poszukujące pracy. Urząd Pracy w Tarnowskich Górach współdziałał w realizacji projektu Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach „Razem Sprawniej”.

Równocześnie prowadzono działania informacyjne mające na celu podniesienie poziomu wiedzy i świadomości wśród osób niepełnosprawnych upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie, a także wobec potencjalnych pracodawców. W tym zakresie przeprowadzono kampanie informacyjną dotyczącą przybliżenia problematyki korzyści wynikających z zatrudniania osób niepełnosprawnych poprzez wręczanie ulotek informacyjnych „Niepełnosprawny pracownik w twojej firmie”, „Jesteś niepełnosprawny – zobacz co oferuje Powiatowy Urząd Pracy”. Powyższe materiały promocyjne były dystrybuowane również na targach pracy, giełdach pracy i spotkaniach organizowanych przez pracowników Powiatowego Urzędu Pracy, a także w Gminnych Punktach Informacyjnych głównie wśród potencjalnych beneficjentów.

Działania promocyjne objęły również publikacje zamieszczane w INFORMATORZE wydawanym przez Urząd Pracy, gdzie ukazywały się artykuły nt. problematyki osób niepełnosprawnych.

Powstała również publikacja zawierająca wykaz Zakładów Pracy Chronionej na terenie województwa śląskiego, która jest dostępna w siedzibie Urzędu.

Ogłoszono nabór i realizowano wykonanie wniosków o finansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, a także utworzenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej. Ponadto organizowano spotkania doradcze i informacyjne (indywidualne oraz grupowe) dające beneficjentom możliwość uzyskania pomocy w zakresie wsparcia w wyborze odpowiedniego zawodu, a także z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.

W 2011 roku do odbycia staży skierowano 3 osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności z powodu upośledzenia umysłowego lub chorób psychicznych, 1 osoba została

skierowana do pracy w ramach prac interwencyjnych oraz 1 osoba wykonywała pracę w ramach prac społecznie użytecznych.

➤ **Organizacje pozarządowe¹⁶**

Wśród organizacji działających na terenie powiatu Tarnogórskiego problematyką pomocy osobom chorym psychicznie, upośledzonym umysłowo, uzależnionym i współuzależnionym zajmują się m.in.:

- Stowarzyszenie Pomocy Chorym Psychicznie, adres siedziby ul. Bytomska 15, 42-600 Tarnowskie Góry (w siedzibie MOPS). Spotkania odbywają się we wtorki od godz. 15³⁰ do godz. 19⁰⁰. Pomoc świadczona jest terytorialnie: pomoc przeznaczona jest dla mieszkańców powiatu tarnogórskiego - byłych pacjentów szpitali psychiatrycznych lub poradni zdrowia psychicznego. Formy oferowanej pomocy: pomoc poradniczo - informacyjna, grupy wsparcia i samopomocy, organizowanie wolnego czasu: wycieczki, imprezy;
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, adres siedziby ul. Nowa 31, 42-600 Tarnowskie Góry, telefon (32) 285-80-48. Formy oferowanej pomocy: poradniczo - informacyjna, pomoc w zdobyciu sprzętu rehabilitacyjnego, organizowanie wolnego czasu: wycieczki, turnusy, imprezy, rozwój zainteresowań i uzdolnień;
- Stowarzyszenie „Serdeczni”, adres siedziby ul. Kard. Wyszyńskiego 135, 42-612 Tarnowskie Góry, telefon (32) 384-73-04. Pomoc skierowana jest dla dzieci i młodzieży specjalnej troski oraz ich rodziców / opiekunów. Formy oferowanej pomocy: poradniczo – informacyjna, doraźna pomoc finansowa, pomoc rzeczowa, usługi opiekuńcze i medyczne oraz rehabilitacyjne, grupy wsparcia i samopomocy, profesjonalna pomoc psychologa i terapeuty, pomoc żywnościowa itp.
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej, adres siedziby Plac Jana Pawła II nr 4, 41-922 Radzionków, telefon / fax (32) 286-65-31, (32) 286-65-31;
- Stowarzyszenie Klub Abstynentów „JUTRZENKA”, adres siedziby ul. Janasa 1a, 42-612 Tarnowskie Góry, telefon / fax (32) 284-36-59 (telefon czynny w czasie spotkań od pon. do pt. od godz. 16⁰⁰ do godz. 19⁰⁰). Dokumenty potrzebne do uzyskania pomocy: skierowanie z Poradni Odwykowej, MOPS- u, Tarnogórskiego Ośrodka Terapii Uzależnień, Profilaktyki i Pomocy Psychologicznej lub Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Formy oferowanej pomocy: pomoc poradniczo – informacyjna, pomoc psychologiczna, grupy wsparcia i samopomocy, itp.
- Klub Abstynentów ITAKA, adres siedziby ul. Staromiejska 8, 42-610 Miasteczko Śląskie
- Kaletańskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „Twoja Szansa”, adres siedziby ul. Żwirki i Wigury 2, 42-660 Kalety, telefon / fax (34) 352 76 32. Pomoc skierowana do osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu. Formy oferowanej pomocy: terapia, pomoc psychologiczna, wsparcie. Dyżur w każdy czwartek od 17.00 do 20.00.

---

¹⁶ Informator dla osób niepełnosprawnych, <http://www.skrzydlapowiatu.tarnogorski.pl/>

5. Analiza stanu istniejącego – słabe i mocne strony Powiatu Tarnogórskiego w obszarze Zdrowia Psychicznego.

<p>MOCNE STRONY:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ posiadanie oddziału szpitalnego psychiatrycznego ✓ dobrze funkcjonująca, istniejąca baza pomocy i rehabilitacji społecznej i zawodowej ✓ wzrastająca dostępność do sieci internetowej zapewniająca możliwość pozyskiwania różnych informacji ✓ dostęp do zajęć profilaktycznych i terapeutycznych ✓ zaangażowanie, doświadczenie i wiedza pracowników jednostek działających na rzecz zdrowia psychicznego ✓ funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych ✓ funkcjonujące w powiecie Poradnie Zdrowia Psychicznego dla dorosłych ✓ wystarczająca ilość łóżek dla dorosłych na oddziale psychiatrycznym szpitala. ✓ zapewniona ciągłość i dostępność do Warsztatów Terapii Zajęciowej ✓ dostępność do świadczeń zdrowotnych dla dzieci i młodzieży na terenie Powiatu 	<p>SŁABE STRONY :</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ brak lekarzy - specjalistów dziecięcych ✓ brak łóżek dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi w oddziałach szpitala ✓ brak zespołu środowiskowego w Powiecie, który realizowałby cotygodniowe wizyty u pacjentów ✓ brak zakładów pracy chronionej ✓ brak zakładów aktywizacji zawodowej ✓ niedostateczna ilość środków finansowych ✓ brak miejsc hostelowych i mieszkań chronionych pozwalających usamodzielniać się osobie niepełnosprawnej ✓ słaby przepływ informacji pomiędzy jednostkami działającymi na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi
<p>SZANSE:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zwiększanie zakresu świadczeń oferowanych przez Szpital ✓ przełamanie stereotypów panujących w społeczeństwie ✓ pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację programu ✓ zmiany modelu pracy z uczniem ✓ rozwój organizacji pozarządowych 	<p>ZAGROŻENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ negatywne nastawienie społeczeństwa do osób z zaburzeniami psychicznymi ✓ obawa pracodawców przed zatrudnianiem osób z zaburzeniami psychicznymi ✓ zmniejszenie ilości środków finansowych z NFZ na leczenie i profilaktykę zaburzeń psychicznych ✓ brak środków finansowych na realizację programu ✓ ograniczenie lub zaprzestanie działalności przez organizacje pozarządowe

Rozdział III

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Powiatu Tarnogórskiego na lata 2013 - 2015

1. Cele, zadania i harmonogram realizacji Programu

Szczegółowe cele i zadania dla poszczególnych podmiotów zobowiązanych do jego realizacji określone są w ustanowionym na lata 2011 - 2015 Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego. Stąd też cele główne i szczegółowe Powiatowego Programu są tożsame z Narodowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Odnosząc się zatem do zadań samorządu powiatowego przez pryzmat istniejących już zasobów i działań należy stwierdzić, że zadania na rzecz osób psychicznie chorych w zakresie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego w Powiecie Tarnogórskim już są realizowane.

Harmonogram realizacji zadań w ramach Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Powiatu Tarnogórskiego na lata 2013 - 2015

1. Cele główne: Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym				
1.1 Cele szczegółowe: Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu				
Zadanie	Forma realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźnik monitorujący
Ustalenie priorytetów promocji zdrowia psychicznego dla Powiatu Tarnogórskiego	Lista priorytetów stanowiąca załącznik nr 1 do niniejszego Programu	2012 r.	Zespół Koordynujący PPOZP	Przygotowana lista priorytetów
Opracowanie Programu Promocji Zdrowia Psychicznego Powiatu Tarnogórskiego .	Program Promocji Zdrowia Psychicznego. stanowiący załącznik nr 2 do niniejszego Programu	2012 r.	Zespół Koordynujący PPOZP	Przygotowany Program
Realizacja Programu Promocji Zdrowia Psychicznego Powiatu Tarnogórskiego .	Prowadzenie działań promujących zdrowie psychiczne i zapobiegających zaburzeniom psychicznym stanowiących załącznik nr 2 niniejszego Programu	Realizacja zgodnie z załącznikiem nr 2 niniejszego Programu	Zgodnie z załącznikiem nr 2 niniejszego Programu	Zgodnie z załącznikiem nr 2 niniejszego Programu

1.2 Cele szczegółowe: Zapobieganie zaburzeniom psychicznym				
Zadanie	Forma realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźnik monitorujący
Opracowanie programu zapobiegania przemocy w	„Program Przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ofiar przemocy	Utworzony	PCPR w Tarnowskich Górach we współpracy	Przygotowany program

rodzinie, w szkole i w środowisku lokalnym.	w rodzinie realizowany w Powiecie Tarnogórskim w latach 2011-2016” zatwierdzony Uchwałą Nr XI/110/2011 Rady Powiatu w Tarnowskich Górach z dnia 28 czerwca 2011 r.		z Policją, szkołami, NGO, TOTU, kuratorami, sądem, OPS, Aresztem Śledczym	
Realizacja ww. programu zapobiegania przemocy w rodzinie.	1) opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów i kampanii informacyjno-edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jego negatywnych skutków i sposobów powstrzymania 2) działalność Punktu Konsultacyjnego dla Osób Poszkodowanych w wyniku przestępstw i przemocy 3) specjalistyczne poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne i rodzinne w Punkcie Interwencji Kryzysowej 4) programy terapeutyczne i grupy wsparcia dla ofiar przemocy 5) realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie.	Realizacja ciągła	PCPR w Tarnowskich Górach we współpracy z Policją, szkołami, NGO, TOTU, kuratorami, sądem, OPS, Aresztem Śledczym	1) ilość materiałów informacyjnych (ulotek, plakatów, informatorów); nazwy i ilość kampanii 2) ilość porad; ilość osób korzystających z pomocy w Punkcie 3) ilość porad; ilość rodzin i osób korzystających z poradnictwa 4) ilość grup wsparcia dla ofiar przemocy; ilość programów terapeutycznych ; ilość uczestników grup wsparcia i grup terapeutycznych 5) ilość edycji programów korekcyjno-edukacyjnych; ilość sprawców objętych programem

Realizacja programów zapobiegania przemocy w szkole, zgodnie z potrzebami środowisk szkolnych, z uwzględnieniem istniejących regulacji prawnych (istniejące oraz tworzone na kolejne lata szkolne, programy w szkołach, w tym tzw. szkolne programy profilaktyki).	- pogadanki, wykłady, plakaty tematyczne - programy profilaktyczne	Realizacja ciągła	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tarnowskich Górach we współpracy ze szkołami ponadgimnazjalnymi z terenu Powiatu i ze Starostwem Powiatowym.	Ilość programów
--	---	-------------------	---	-----------------

Cel szczegółowy 1.4. Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.

Zadanie	Forma realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźnik monitorujący
Tworzenie lokalnych ośrodków pomocy kryzysowej oferujących poradnictwo i pomoc w stanach kryzysu zagrażającego zdrowiu psychicznemu.	Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego, przemocy w rodzinie poprzez działający Punkt Interwencji Kryzysowej czynny przy PCPR w Tarnowskich Górach	Realizacja ciągła do końca 2013 r.	PCPR w Tarnowskich Górach	Liczba ośrodków
Wzmocnienie i wypromowanie Punktu Interwencji Kryzysowej otworzonego przy PCPR w Tarnowskich Górach.	1) nawiązanie współpracy z lekarzem psychiatrą, 2) informacje w lokalnej prasie o działalności punktu	do 2013 r.	PCPR w Tarnowskich Górach	1) nawiązano / nie nawiązano 2) liczba informacji zamieszczonych w lokalnej prasie
Utrzymanie systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dziecku.	- dostęp do pedagoga/psychologa szkolnego - łatwość dostępu do logopedy i innych specjalistów	Realizacja ciągła	Szkoły – dyrektorzy, pedagodzy szkolni, wychowawcy, nauczyciele, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Liczba osób objętych zadaniem, liczba udzielonych porad

Cel główny 2. ZAPEWNIENIE OSOBOM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI WIELOSTRONNEJ I POWSZECHNIE DOSTĘPNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ ORAZ INNYCH FORM OPIEKI I POMOCY NIEZBĘDNYCH DO ŻYCIA W ŚRODOWISKU RODZINNYM I SPOŁECZNYM.				
Cel szczegółowy 2.1 Upowszechnianie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej				
Zadanie	Forma realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki monitorujące
Zapewnienie opieki zdrowotnej na oddziale psychiatrycznym Szpitala osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym uzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych,	utrzymanie ilości miejsc na Oddziale Psychiatrycznym WSP S.A. – 60 łóżek;	Realizacja ciągła	szpital	Liczba leczonych na oddziale psychiatrycznym , liczba miejsc
Zapewnienie na dotychczasowym poziomie ciągłości i dostępności do Domów Pomocy Społecznej i Warsztatów Terapii Zajęciowej.	utrzymanie ilości miejsc w warsztatach terapii zajęciowej – 70 miejsc, utrzymanie ilości miejsc w Domach Pomocy Społecznej- 469 miejsc,	Realizacja ciągła	PCPR w ramach, WTZ-ów, DPS,	Liczba osób przebywających w DPS-ach i WTZ-ach
Zapewnienie opieki zdrowotnej w przyszpitalnej poradni zdrowia psychicznego, Poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży oraz Poradni leczenia nerwic	Utrzymanie dotychczasowego kontraktu z NFZ na w/w Poradnie, utrzymanie personelu medycznego, lekarzy psychiatrów, psychologów	Realizacja ciągła	szpital	Liczba udzielonych porad w w/w poradniach

Cel szczegółowy 2.2. Upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.

Zadanie	Forma realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki monitorujące
Wspieranie finansowe samopomocowych projektów służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Udzielenie dotacji na realizację zadań publicznych organizacjom pozarządowym oraz w ramach otwartego konkursu ofert na wykonanie zadań publicznych	2014 - 2015	Powiat Tarnogórski	liczba dotacji
Zwiększenie udziału zagadnień pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności PCPR	Zwiększenie udziału zagadnień pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności PCPR	Realizacja ciągła	PCPR w Tarnowskich Górach	Liczba zadań, w których uczestniczą osoby z zaburzeniami psychicznymi

Cel szczegółowy 2.2. Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zadanie	Forma realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki monitorujące
Zwiększenie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	1.Inicjowanie, wspieranie i organizowanie poradnictwa zawodowego oraz informacja zawodowa realizowane przez doradców zawodowych. 2.Organizacja szkoleń dla osób ze schorzeniami psychicznymi 3.Organizowanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w ramach posiadanych środków tj. staże, prace interwencyjne, przygotowanie zawodowe, dotacje	Realizacja ciągła	PUP w Tarnowskich Górach	Ilość uczestników/ przyznane dotacje

	na rozpoczęcie działalności, refundacja kosztów związanych z utworzeniem stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.			
Przygotowanie i realizacja kampanii szkoleniowo – informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnienie osób z zaburzeniami psychicznymi	<p>1. Skierowana do pracodawców kampania informacyjna o możliwościach uzyskania wsparcia zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>2. przygotowanie i rozpowszechnienie informacyjnych ulotek skierowanych do pracodawców przy współudziale instytucji i organizacji działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi</p>	Realizacja ciągła.	PUP w Tarnowskich Górach	Ilość pracodawców poinformowanych na temat możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych z chorobami psychicznymi lub upośledzeniem umysłowym (w trakcie spotkań, wizyt, listownie).
Realizacja opracowanego PROGRAMU aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu Powiatu Tarnogórskiego na lata 2011 - 2015	<p>- promocja aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie na otwartym rynku pracy</p> <p>- przełamywanie istniejących barier i stereotypów zawodowych wśród osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo oraz wsparcie merytoryczne przy sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych</p> <p>- zwiększenie możliwości zatrudnienia osób</p>	Realizacja ciągła	PUP w Tarnowskich Górach	Liczba osób objętych zadaniem,

	upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie oraz efektów społecznych płynących z aktywizacji zawodowej tych osób			
--	---	--	--	--

Cel szczegółowy 2.4. Skoordynowanie różnych form opieki i pomocy.

Zadanie	Forma realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki monitorujące
Powołanie powiatowego zespołu koordynującego opracowanie i realizację programu	Dokument powołujący zespół – Uchwała Nr 194/975/2012 Zarządu Powiatu w Tarnowskich Górach z dnia 3 września 2012 roku <i>w sprawie: powołania Zespołu Koordynującego Opracowanie i Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 – 2015</i>	2012 r.	Zarząd Powiatu	Powołany zespół
Opracowanie Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Powiatu Tarnogórskiego zawierającego szczegółowy harmonogram	1.Zebranie informacji o stanie istniejącym i potrzebach ludności Powiatu Tarnogórskiego. 2.Opracowanie programu.	2012 r.	Zespół koordynujący PPOZP,	Zrealizowano
	3.Przyjęcie Programu przez Radę Powiatu w Tarnowskich Górach	Grudzień 2012 r.	Rada Powiatu w Tarnowskich Górach	Zrealizowano/ niezrealizowano
Realizacja, koordynowanie i monitorowanie powiatowego programu ochrony zdrowia psychicznego.	1.Zbieranie informacji o zadaniach realizowanych przez poszczególne jednostki z przy uwzględnieniu wskaźników monitorujących 2.Badanie zgodności założonych w programie celów	Realizacja ciągła od daty uchwalenia przez Radę Powiatu Programu Monitoring i ewaluacja	Zespół koordynujący PPOZP	Wywiązywanie się z zadań określonych w harmonogramie

	<p>z aktualną sytuacją w zakresie ochrony zdrowia psychicznego na terenie Powiatu</p> <p>3. Proponowanie zmian programu w zależności od zmieniającej się sytuacji w Powiecie i zapotrzebowania mieszkańców</p> <p>4. Przynajmniej raz na pół roku organizowanie spotkań Zespołu w celu analizowania i monitorowania sytuacji osób upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie.</p>	<p>raz w roku do 15 maja.</p> <p>W miarę potrzeb</p>		
Przygotowanie aktualizowanego corocznie przewodnika informującego o dostępnych formach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	<p>- uaktualnianie i zamieszczenie na stronie internetowej Powiatu, PCPR w Tarnowskich Górach, informatora – przewodnika informującego o dostępnych formach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych w tym z zaburzeniami psychicznymi,</p> <p>- coroczna aktualizacja informatora - przewodnika</p>	Realizacja ciągła	Zespół koordynujący PPOZP, PCPR w Tarnowskich Górach we współpracy z PUP	Publikacja

PODSUMOWANIE

Niniejszy Program zawiera informacje o istniejącym stanie infrastruktury społeczno – zdrowotnej powiatowych jednostek oraz wyznacza kierunki, w jakich powinny zmierzać działania na rzecz ochrony zdrowia psychicznego. Program bazuje na realnie podejmowanych działaniach na istniejącej infrastrukturze powiatowej, która w okresie danego roku jest w stanie zapewnić realizację przyjętych priorytetów i zadań.

Program ma charakter otwarty i przy zaangażowaniu władz publicznych i zainteresowanych stron będzie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb mieszkańców oraz możliwości prawnych i finansowych samorządu powiatowego.

Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 - 2015 wpisuje się w istniejącą strategię na rzecz osób niepełnosprawnych Powiatu Tarnogórskiego.

Zgodnie ze zadaniem 1.1.1 Narodowego Programu, Zespół Koordynujący Opracowanie i Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 – 2015 ustalił priorytety promocji zdrowia psychicznego dla Powiatu Tarnogórskiego. Stanowią one załącznik nr 1 do niniejszego Programu. Priorytety te wytyczać będą kierunki działań planowanych do realizacji w ramach programu, przez poszczególnych realizatorów Programu.

Koszty Programu: koszty finansowe zostały określone w załączniku nr 3 do Programu Ochrony Zdrowia Powiatu Tarnogórskiego na lata 2013 - 2015.

Ewaluacja Programu

Ewaluacja dotyczyć będzie realizacji Programu oraz jego wpływu na zmianę zdrowia psychicznego i życia społecznego mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego. Powiat zobowiązany jest do przesyłania ministrowi do spraw zdrowia lub wskazanemu przez niego podmiotowi w terminie do dnia 15 maja rocznego sprawozdania z wykonania zadań objętych harmonogramem realizacji Programu w roku poprzednim.